

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
 พยาบาล: กรณีศึกษารายวิชาพยาบาลผดุงครรภ์
 Development of instructional management model through self-learning skills
 of nursing students: a case study of nurse midwifery subject

Received : June 25, 2019
 Revised : September 02, 2019
 Accepted : November 20, 2019

วิวรรณ คล้ายคลึง (พ.ม.)¹, วารุณี เพ็ชร (ว.ม.)²
 Wiwanna Klaykluang (M.N.S.), Warunee Paerai (M.Sc.)
 ภัทรพร อรัณยภาค (ค.ม.)², อัมพร คงจีระ (พ.ม.)²
 Pattaraphorn Aranyapak (M.A.), Amporn Kongieera (M.N.S.)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ และเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ปีการศึกษา 2561 และยินดีตอบแบบประเมินการจัดการเรียนการสอน จำนวน 91 คน กำหนดการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ปัญหาและทบทวนแนวทางการแก้ไข 2) พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน 3) จัดการเรียนการสอน และ 4) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย แผนการสอน วิดีทัศน์สาธิตการทำคลอด อุปกรณ์การทำคลอด หุ่นจำลองในการทำคลอด และสถานการณ์จำลอง และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในการนำไปใช้จริง และแบบสะท้อนคิดเป็นการแสดงความรู้สึกของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ ประกอบด้วย การจัดการสอนภาคทฤษฎี 4 คาบเรียน โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลไกการคลอด การพยาบาลในระยะที่ 1 - 4 ของการคลอด และการดูแลทารกแรกเกิดทันที กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย การทบทวนบทเรียนก่อนเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา การบรรยายโดยผ่าน power point และวีดิทัศน์ที่พัฒนาขึ้นโดยอาจารย์ผู้สอน จากนั้นนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการฝึกทบทวนตามวีดิทัศน์ มีการฝึกสถานการณ์จำลองกระบวนการคลอดในห้องคลอด และการทบทวนความรู้ภายหลังการสอบปฏิบัติสถานการณ์จำลองเสมือนจริง ผลประเมินการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนภายหลังจากเรียนในชั้นเรียน และประเมินซ้ำภายหลังจากฝึกปฏิบัติในห้องคลอด พบว่านักศึกษารู้สึกว่ากิจกรรมการสอนครั้งนี้มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริง ดังนั้น ด้านประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอดในระดับมากที่สุด (mean = 4.21, SD = 0.43) ด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการในระดับมากที่สุด (mean = 4.31, SD = 0.45) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการในระดับมากที่สุด (mean = 4.17, SD = 0.58) ด้านการทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะในระดับมากที่สุด (mean = 4.04, SD = 0.66) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมากที่สุด (mean = 4.34, SD = 0.50)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักศึกษาพยาบาล

¹ อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Corresponding author: wiwannaph@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Abstract

The Action Research aimed to develop a model of teaching and learning through self-learning skills of students in nurse midwifery subject and evaluate the effectiveness of instructional management model through self-learning skills of students in nurse midwifery subject. Samples were 91 students of the third year nursing student who enrolled in the nurse midwifery subject in academic year 2018 and willing to participate. The research process included 4 steps: 1) Analyze problems and review solutions. 2) Develop teaching and learning management methods. 3) Teaching and learning. 4) Evaluation of teaching and learning management. The research instruments consisted of 2 parts: 1) The teaching and learning instrument consisted of lesson plans, videos demonstration, modeling for delivery, equipment and simulations and 2) Instrument for collecting data, including questionnaires, opinions about the benefits that students received in the teaching and learning process in actual use, and reflective question towards manage and teaching methods. The quantitative data were analyzed by using descriptive statistics and content analysis was used for qualitative data.

The results showed that development of teaching and learning management model consist of 4 theoretical teaching sessions with content related to the birth mechanism. The learning activities consisting of review of lessons before entering the class of students, lecture through the power point and video presentation developed by the instructor. Then, students had to learn by themselves through practice. There was a simulation situation in the delivery room and knowledge testing after the practice.

The evaluation for students' perceptions about the management style found that the students felt this teaching activity was useful and practical both after attending the class and after practice in delivery room as follows: in terms of usefulness and practicality, when the students have taken a very highest level of caregiver activities during the delivery period (mean 4.21, SD 0.43), in term of the skill management in the delivery room at a very highest level (mean 4.31, SD 0.45); in terms of equipment used in the laboratory at a high level (mean 4.17, SD 0.58), in term of knowledge review after skill training at high level (mean 4.04, SD 0.66), perceived benefits to students at a highest level (mean 4.34, SD 0.50).

Keywords: Instructional Management, Self-Learning Skills, Nursing Students

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี นำไปสู่ความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่สามารถตอบสนองวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันช่วงอายุของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ของประเทศไทยจะอยู่ในช่วงอายุ 18 -21 ปี ซึ่งอยู่ใน generation Y (อายุ 16 – 30 ปี หรือเกิดในช่วง พ.ศ. 2524 – 2543) นักศึกษาในช่วงวัยนี้ จะมีความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในสังคมออนไลน์ มีความคิดนอกกรอบแต่ขาดความอดทน ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ของคณะพยาบาลศาสตร์มีอายุ

อยู่ในช่วงวัยนี้ (เยวาลักษณ์ โปธิตารา, 2554) จึงมีผลต่อการจัดการศึกษาทางการพยาบาลในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการผดุงครรภ์ เนื่องจากการเรียนรู้เรื่องการผดุงครรภ์จำเป็นต้องเน้นทักษะต่างๆ ที่จำเป็นให้นักศึกษา ทั้งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลไกการคลอด ทักษะการช่วยคลอด ทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการสื่อสารและการร่วมมือทำงาน จะเห็นได้ว่าการศึกษาในรายวิชาการผดุงครรภ์ และวิชาการปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์ 1 และ 2 นั้นนักศึกษาจะต้องมีความพร้อมทั้งทฤษฎี และสามารถเชื่อมโยงความรู้ทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติได้ ตลอดจนการทำงานเป็นทีมในการดูแลผู้คลอดแต่ละราย (Faculty of Nursing, Siam University, 2018)

การสร้างทักษะแก่นักศึกษาในศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (Lecturer) เป็นผู้สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Facilitator) โดยสร้างสรรค์กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนผ่านการลงมือทำจริงโดยครูเป็นผู้ให้การชี้แนะและสนับสนุน โดยมีการเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้แก่นักศึกษาพยาบาลเพื่อให้มีความรู้และทักษะการปฏิบัติ นั้น สถาบันการศึกษาจะมีการเตรียมความรู้ด้านทฤษฎีร่วมกับการฝึกปฏิบัติกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งพบว่าแม้จะมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านทฤษฎี และฝึกปฏิบัติกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในห้องคลอด พบว่านักศึกษามีความวิตกกังวลสูงกว่าการเรียนภาคทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ สุดารัตน์ สุวารี, 2555; Shipton, 2002) ในการฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาลด้านต่างๆ นั้น นักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่าการใช้หุ่นพลาสติกช่วย

ในด้านการฝึกหัดถนัดการ เช่น การทำแผล การฉีดยาได้ แต่ไม่สามารถจำลองให้เหมือนจริงได้ทั้งหมด และไม่สามารถฝึกการสื่อสารกับผู้ป่วยได้ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการนำสถานการณ์จำลอง (simulation) มาใช้ร่วมกับการสอนในห้องฝึกปฏิบัติการจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสถานการณ์จริงมากขึ้น (สายลม เกิดประเสริฐ และ ศรีสมร ภูมณสกุล, 2556; Houghton, et al., 2012) จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation situation) เป็นการจำลองสถานการณ์และส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีการลงมือทำจริงได้ในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่ถูกจำลองมาอย่างเสมือนจริง ทำให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ได้จริง ช่วยพัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการผดุงครรภ์ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่ผ่านมา จะมีการจัดการสอนภาคทฤษฎี ร่วมกับการสาธิตผ่านหุ่นจำลอง และให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติกับหุ่นจำลองก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานในห้องคลอด ในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมานักศึกษาระบุว่าการเตรียมตัวที่ห้องปฏิบัติการกับสถานการณ์ที่นักศึกษาพบจริงในห้องคลอดมีความแตกต่างกันมาก ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตระหนก กลัว ขาดความเชื่อมั่น ส่งผลให้ไม่กล้าทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการทำคลอด ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้ดูแลรายวิชาร่วมกับนิเทศในห้องคลอด จึงสนใจที่จะหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การทำคลอด และมีคุณลักษณะทางวิชาชีพที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนการสอนในห้องเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งนักศึกษาจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจะสามารถส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลัก และทักษะในการปฏิบัติ

ตลอดจนความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการพยาบาลได้ และจากการศึกษาของแบลคแมน และคณะ (2007) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีผล โดยตรงต่อผลลัพธ์การปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ชั้น เพื่อเป็นแนวทางการในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ต่อไป โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด มีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ จนถึงประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเอง หรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์ และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 98 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ปีการศึกษา 2561 และยินดียินดีตอบแบบประเมินการจัดการเรียนการสอน จำนวน 91 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย แผนการสอน วัสดุทัศนศึกษาทำคลอด อุปกรณ์การทำคลอด หุ่นจำลองในการทำคลอด และสถานการณ์จำลอง และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

(1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอด ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ได้แก่ การพยาบาลในห้องรับใหม่ผู้คลอด การประเมินการเจ็บครรภ์จริง การประเมินการหดตัวของมดลูก และความก้าวหน้าของการคลอด การประเมินสุขภาพทารกในครรภ์ การเตรียมตัวผู้คลอด การเตรียมตัวผู้ช่วยคลอด การเตรียมอุปกรณ์ช่วยคลอด การช่วยคลอดทารก การช่วยคลอดรก และการดูแลทารกแรกเกิดทันที ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

(2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ ได้แก่ การประเมินการเข้าสู่ระยะที่ 2 ของการคลอด การจัดทำผู้ป่วยเพื่อเตรียมการคลอด การทำความสะอาดผู้คลอดเพื่อเตรียมการคลอด การปูผ้ารองคลอด การเตรียมผู้ช่วยคลอด (Mask, Gowns, Gloves) การเตรียม

อุปกรณ์ช่วยคลอด การตัดฝีเย็บ การช่วยคลอดทารก (เข็ดตา, Suction, การช่วยคลอดไหล่ทารก) การประเมิน Signs การลอกตัวของรก การทำคลอดรก การตรวจรก การประเมินรกที่ผิดปกติ การประเมิน APGAR Score ของทารกแรกเกิดใน 1, 5 และ 10 นาทีหลังคลอด การชั่งน้ำหนัก การวัดความยาว และการวัดอุณหภูมิของทารกแรกคลอด การตรวจร่างกายประเมินความผิดปกติของทารกแรกเกิด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

(3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ ชุดทำคลอด ผ้าที่ใช้ในการปูรองคลอด ชุดอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยคลอด (ชุดทำความสะอาด และ ชุดเครื่องมือที่ใช้ในการทำคลอด) หุ่นจำลองทารก และรก ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

(4) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับ ในด้านการทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ข้อ ได้แก่ การคัดชำระความรู้เพิ่มเติมเฉพาะเรื่อง ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

(5) แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจากการฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ นักศึกษาได้นำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติโดยที่หากผิดพลาดไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้คลอด นักศึกษาเกิดความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติจริงกับผู้คลอด นักศึกษาได้เห็นภาพรวมของการดูแลผู้คลอดในห้องคลอด นักศึกษาได้รู้จักเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยคลอด นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการฝึกปฏิบัติด้วย

ตนเอง ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ (6) แบบสะท้อนคิด แสดงความรู้สึกของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ให้นักศึกษาแสดงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้อย่างไรทั้งการเรียนในห้องเรียน และการฝึกในห้องปฏิบัติการ เพื่อประโยชน์ในการเตรียมสอนนักศึกษาเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอดต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยอาจารย์พยาบาลด้านสูติศาสตร์ 3 ท่าน มีค่า CVI = 0.9 และความเที่ยง (reliability) โดยนักศึกษากลุ่มทดสอบเครื่องมือ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน มีค่า $\alpha = 0.86$

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

นักศึกษาได้รับทราบถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน ที่มีการปรับปรุงแบบตามแผนการสอนของรายวิชา โดยนักศึกษาทุกคนได้รับการสอนเหมือนกันทุกคนและได้รับการเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัยโดยตอบแบบสอบถามการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยอิสระ โดยเข้าไปตอบแบบสอบถาม Online โดยอิสระ การตอบแบบสอบถามใช้รหัสในการเข้าตอบ ไม่มีการระบุตัวตน และข้อมูลที่ได้จะมีการแสดงผลในภาพรวม ไม่มีผลต่อคะแนนในรายวิชาที่ศึกษา และนักศึกษสามารถปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามได้

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามกรอบแนวคิดของ PDSA model ซึ่งมีการพัฒนาโดย Deming (1950) โดยมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาคุณภาพงานในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นโมเดลที่มีการนำมาใช้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย โดยในการศึกษานี้

เริ่มจากขั้นตอน 1. Action การวิเคราะห์ปัญหา และทบทวนแนวทางการแก้ไข 2. Plan พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน 3. Do จัดการเรียนการสอน และ 4. Study ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และมีการดำเนินการเป็น Loop Action การวิเคราะห์ปัญหาและทบทวนแนวทางการแก้ไขอีกครั้ง ดังรายละเอียด

1. Action การวิเคราะห์ปัญหาและทบทวนแนวทางการแก้ไข

มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ประสานงานรายวิชา กับอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศในห้องคลอด เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. Plan การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำผลการประชุมมาวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่สำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านวิธีการที่หลากหลาย อันประกอบด้วย

การจัดการสอนภาคทฤษฎี 4 คาบเรียน โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ กลไกการคลอด การพยาบาลในระยะที่ 1 – 4 ของการคลอด และการดูแลทารกแรกเกิดทันที โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย การทบทวนบทเรียนก่อนเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา การบรรยายโดยผ่าน power point โดยอาจารย์ผู้สอน และวิดีโอที่พัฒนาขึ้นโดยอาจารย์ผู้สอน

2.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาด้วยการฝึกทบทวนตามวิดีโอที่อยู่ใน Fanpage วิชาการ 4.0 ที่อาจารย์ผู้สอนพัฒนาขึ้นและนำขึ้น Fanpage เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทบทวนได้ตลอดเวลา

2.2 การฝึกสถานการณ์จำลอง โดยนักศึกษาจะฝึกสถานการณ์จำลองกระบวนการ

คลอดในห้องคลอด โดยแบ่งหน้าที่ในสถานการณ์ประกอบด้วย ผู้คลอด 1 คน ผู้ทำคลอด 1 คน ผู้ช่วยเหลือ 1 คน ผู้ทำคลอดรก 1 คน ผู้ทำหน้าที่ดูแลทารกแรกเกิดทันที 1 คน ทั้งนี้นักศึกษา 1 รายจะต้องฝึกสถานการณ์จำลองทุกสถานการณ์

2.3 กิจกรรมกลุ่มของนักศึกษากลุ่มละ 5 คน โดยนักศึกษาจะเข้าสอบปฏิบัติสถานการณ์จำลองเสมือนจริง ซึ่งนักศึกษาแต่ละรายจะการสุ่มเลือกสถานการณ์เฉพาะแต่ละหน้าที่ต้องรับผิดชอบ จากนั้นปฏิบัติการช่วยคลอดตามสถานการณ์เสมือนจริง โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มแสดงบทบาทอาจารย์นิเทศในห้องคลอด โดยมีการกระตุ้น และเสริมแรงให้กับนักศึกษา (positive and negative reinforcement)

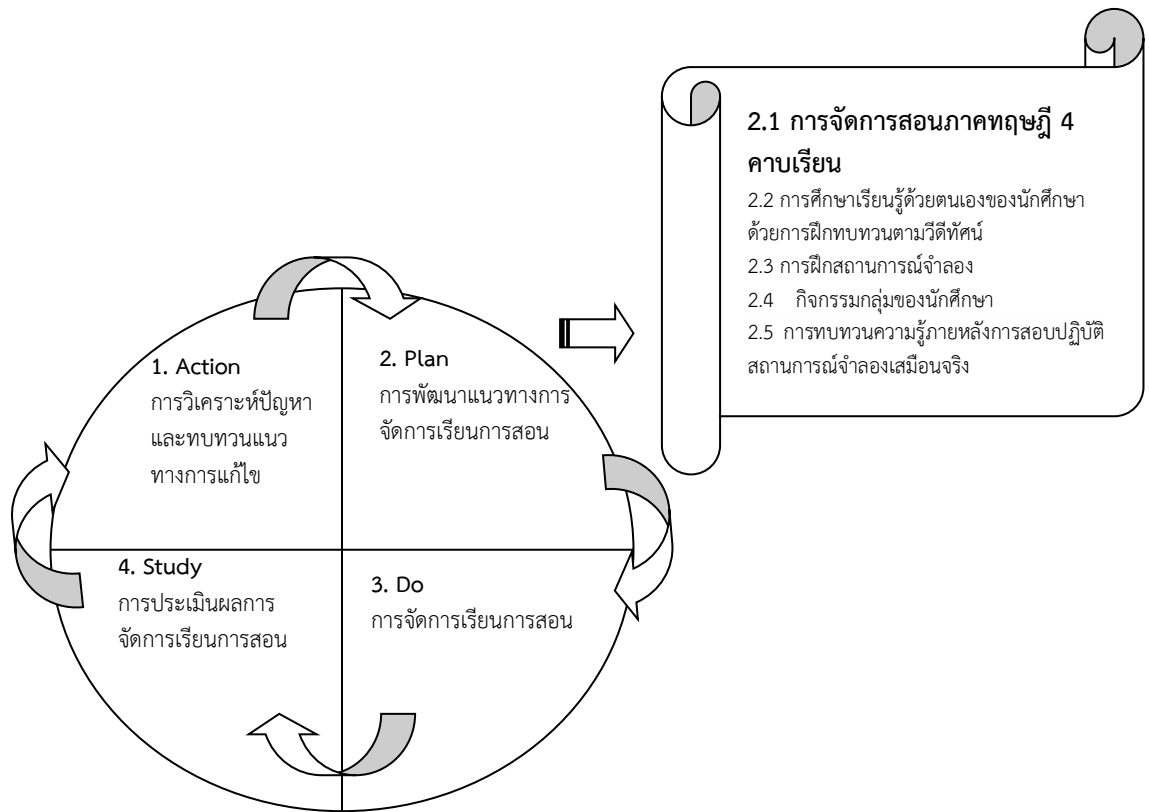
2.4 การทบทวนความรู้ภายหลังการสอบปฏิบัติสถานการณ์จำลองเสมือนจริง

3. Do การจัดการเรียนการสอน

ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระหว่างเดือนธันวาคม 2561 – กุมภาพันธ์ 2562

4. Study การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

ประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านแบบสอบถาม Online แบบทดสอบความรู้ภายหลังเรียนทฤษฎีการพยาบาลในระยะที่ 1 – 4 ของการคลอด และคะแนนสมรรถนะการปฏิบัติการในห้องคลอดในขณะขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด เพื่อนำมาสู่ขั้นตอน Action การวิเคราะห์ปัญหาและทบทวนแนวทางการแก้ไขอีกครั้ง เป็นวงจร โดยสามารถสรุปผลการศึกษาและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านการปรับปรุงตามผลการประเมินที่ได้ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล:กรณีศึกษา
รายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในด้านต่างๆ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลเป็นระดับใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่านักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่านักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่านักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่านักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่านักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. คะแนนสอบภาคทฤษฎี และคะแนนประเมินสมรรถนะภาคปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการศึกษา

นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนจำนวนทั้งสิ้น 98 คน ยินดีตอบแบบสอบถามโดยตอบครบถ้วน สมบูรณ์จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 89.00 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.70 อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 21.43 ปี (min = 20 ปี, max = 30 ปี) มีคะแนนผลการศึกษเฉลี่ยอยู่ที่ GPA 3.19 (min = 2.63, max = 3.79) นักศึกษาได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ต่างกันในบทบาทสมมติการ

ช่วยคลอดปกติ โดยปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ (circulate) ร้อยละ 17.00 ปฏิบัติบทบาทเป็นผู้คลอด ร้อยละ 19.80 ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ทำคลอด ร้อยละ 18.70 ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ทำคลอดรก ร้อยละ 22.00 และปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ดูแลทารกแรกเกิดทันที ร้อยละ 22.00

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ภายหลังสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยวิเคราะห์ และทบทวนแนวทางในการพัฒนา และเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านการปรับปรุงตามผลการประเมินที่ได้ ดังตารางที่

ตารางที่ 1 สรุปผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอน	กิจกรรมผู้เรียน	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
1 - 3	มีความรู้ ความเข้าใจ ในทฤษฎี กลไกการคลอด การพยาบาล ในระยะที่ 1 - 4 ของการคลอด และการดูแลทารกแรกเกิดทันที	-มอบหมายการเตรียมบทเรียนก่อนเข้าชั้นเรียน	-เตรียมบทเรียนจากหนังสือ และคลิปวิดีโอ ใน Fan page วิชาการ 4.0	-เอกสารประกอบการเรียนการสอน -คลิปวิดีโอใน Fan page วิชาการ 4.0 ที่เกี่ยวข้อง -การกลไกการคลอด การเตรียมผู้คลอด การเตรียมตัวผู้ช่วยเหลือ การเตรียมอุปกรณ์ ขั้นตอนการช่วยคลอด ขั้นตอนการทำคลอดรก และขั้นตอนการรับเด็ก	-ทดสอบย่อย -สอบกลางภาค/ ปลายภาค
		-การบรรยายในชั้นเรียน	-ฟังบรรยาย และซักถาม	-Power point -คลิปวิดีโอใน Fan page วิชาการ 4.0 -เอกสารประกอบการเรียนการสอน	
		-มอบหมายการทบทวนบทเรียน	-ทบทวนบทเรียนจากหนังสือ และดูคลิปวิดีโอใน Fan page วิชาการ 4.0	-คลิปวิดีโอใน Fan page วิชาการ 4.0	
4	ทราบวิธีปฏิบัติการช่วยคลอดในระยะต่างๆ	-สาธิตการพยาบาลในระยะที่ 1 - 4 ของการคลอด และการดูแลทารกแรกเกิดทันที	-สังเกต และฝึกปฏิบัติในห้อง LRC โดยมีอาจารย์แนะนำ -ทบทวนการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง	-ชุดทำคลอด ประกอบด้วยชุดผ้า และชุดอุปกรณ์	-ทดสอบย่อย -สอบกลางภาค/ ปลายภาค
5	มีทักษะในการปฏิบัติการช่วยคลอดในระยะต่างๆ	-แบ่งกลุ่มนักศึกษาและมอบสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วย โดยกำหนดให้นักศึกษา 1 ราย จะต้องฝึก	-นักศึกษาฝึกสถานการณ์จำลอง โดย Self-directed learning	-สถานการณ์จำลอง ประกอบด้วย 1. ผู้คลอด 1 คน 2. ผู้ทำคลอด 1 คน 3. ผู้ช่วยเหลือ 1 คน 4. ผู้ทำคลอดรก 1 คน 5. ผู้ทำหน้าที่ดูแลทารก	-สอบปฏิบัติสถานการณ์จำลอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอน	กิจกรรมผู้เรียน	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
		สถานการณ์จำลองทุก สถานการณ์ -อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำกลุ่มให้ คำแนะนำ -อาจารย์ประจำกลุ่ม แสดงบทบาทอาจารย์ นิเทศในห้องคลอড		แรกเกิดทันที 1 คน -ชุดทำคลอด ประกอบด้วยชุดผ้า และ ชุดอุปกรณ์	

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ในการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนผ่านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 2 ระยะ คือ การสอบภาคทฤษฎีในแต่ละหัวข้อและการประเมินสมรรถนะขณะขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอড พบว่า ผลการสอบภาคทฤษฎีในหัวข้อการพยาบาลในระยะที่ 1 และ 4 คะแนนเต็ม 12 คะแนน นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้นร้อยละ

76.28 เรื่องการพยาบาลในระยะที่ 2 และ 3 คะแนนเต็ม 28 คะแนน นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้นร้อยละ 97.93 เรื่องการพยาบาลทารกแรกเกิดทันที คะแนนเต็ม 10 คะแนน นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้นร้อยละ 85.56 และผลการประเมินสมรรถนะขณะขึ้นฝึกปฏิบัติ คะแนนเต็ม 40 คะแนน นักศึกษาประเมินสมรรถนะผ่านเกณฑ์ร้อยละ 100 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ตามผลคะแนนสอบทฤษฎี และคะแนนสมรรถนะภาคปฏิบัติ

เนื้อหา	ผู้สอบผ่านร้อยละ 60		Mean	SD.	Min	Max
	จำนวน (คน)	ร้อยละ				
คะแนนสอบทฤษฎีเรื่องการพยาบาลในระยะที่ 1 และ 4 ของการคลอด (คะแนนเต็ม 12 คะแนน)	98	76.28	7.70	1.92	3.00	12.00
คะแนนสอบทฤษฎีเรื่องการพยาบาลในระยะที่ 2 และ 3 ของการคลอด (คะแนนเต็ม 28 คะแนน)	98	97.93	24.62	2.77	15.00	28.00
คะแนนสอบทฤษฎีเรื่องการพยาบาลทารกแรกเกิดทันที (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	98	85.56	6.85	1.45	3.00	10.00
คะแนนประเมินสมรรถนะขณะขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอড (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	98	100	31.20	1.59	28.10	35.00

ในการประเมินการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ **ภายหลังการจัดการเรียนการสอนทันที** พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้

(1) ด้านประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอด (ประเด็นประเมิน: การรับใหม่ พิจารณาเจ็บครรภ์จริง ประเมินการหดตัวของมดลูก และความก้าวหน้าของการคลอด ประเมินสุขภาพทารกในครรภ์ เตรียมตัวผู้คลอด เตรียมตัวผู้ช่วยคลอด เตรียมอุปกรณ์ช่วยคลอด ช่วยคลอดทารก ช่วยคลอดรก และดูแลทารกแรกเกิดทันที) พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ ดีมาก (mean = 4.04, SD = 0.51)

(2) ด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และนักศึกษาสามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด (ประเด็นประเมิน: ประเมินการเข้าสู่ระยะที่ 2 ของการคลอด การจัดทำผู้คลอด การทำความสะอาดผู้คลอด การปูผ้ารองคลอด การเตรียมตัวผู้คลอด การเตรียมอุปกรณ์ช่วยคลอด การตัดฝีเย็บ การช่วยคลอดทารก การประเมินการลอกตัวของรก การทำคลอดรก การตรวจรก การประเมินรกที่ผิดปกติ การประเมิน APGAR Score การชั่งน้ำหนัก วัดความยาว และอุณหภูมิทารกแรกเกิด การประเมินความผิดปกติทารกแรกเกิด) พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก (mean = 4.12, SD = 0.53)

(3) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด (ประเด็นประเมิน: ชุดทำคลอด ชุดผ้าปูรองคลอด ชุดอุปกรณ์ทำความสะอาดและเครื่องมือ หุ่นจำลองทารกและรก) พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (mean = 3.74, SD = 0.77) (4) ด้านการทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อได้

ปฏิบัติกับผู้คลอด (ประเด็นประเมิน: การตัดซ้า การหาความรู้เพิ่มเติมเฉพาะเรื่อง) พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 3.50, SD = 0.76) (5) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจากการฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลอง ประเด็นประเมิน: นำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ, เกิดความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติจริงกับผู้คลอด ได้เห็นภาพรวมของการดูแลผู้คลอด ไม่เกิดอันตรายกับผู้คลอด รู้จักเครื่องมือ และได้เรียนรู้วิธีการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง) พบว่า นักศึกษามีคะแนนการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมาก (mean = 4.13, SD = 0.53) และ **เมื่อประเมินซ้ำภายหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติจริงในห้องคลอด** พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ (1) ด้านประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอดพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ ดีมาก (mean = 4.21, SD = 0.43) (2) ด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และนักศึกษาสามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอด พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก (mean = 4.31, SD = 0.45) (3) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้คลอดพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (mean = 4.17, SD = 0.58) (4) ด้านการทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อได้ปฏิบัติกับผู้คลอด พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 4.04, SD = 0.66) (5) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจากการฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลองพบว่า นักศึกษามีคะแนนการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมาก (mean = 4.34, SD = 0.50) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ภายหลังจัดการเรียนการสอน
ทันทีและภายหลังขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในด้าน	ภายหลังจัดการเรียนการสอนทันที			ภายหลังขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด		
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล
ประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลใน ระยะคลอดกับผู้คลอด	4.04	0.51	มาก	4.21	0.43	มากที่สุด
การจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการมี ประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อได้ ปฏิบัติกับผู้คลอด	4.12	0.53	มาก	4.31	0.45	มากที่สุด
อุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้ คลอด	3.74	0.77	มาก	4.17	0.58	มาก
การทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะ มี ประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อ ปฏิบัติกับผู้คลอด	3.50	0.76	มาก	4.04	0.66	มาก
รับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจาก การฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลอง	4.13	0.53	มาก	4.34	0.50	มากที่สุด

ผลการจัดการเรียนการสอนและการสะท้อนคิด

นักศึกษาได้มีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ผ่านการบันทึกเป็นตัวอักษร โดยมีการสะท้อนคิด 2 ครั้ง คือ การสะท้อนคิดภายหลังการเรียนการสอนทันที และการสะท้อนคิดภายหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้

การสะท้อนคิดภายหลังการเรียนการสอนทันที พบว่า นักศึกษาคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาทำให้นักศึกษาได้เห็นภาพรวมของการดูแลผู้คลอด รู้จักอุปกรณ์ และลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติจริงเมื่อขึ้นฝึก และมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนของอาจารย์ผู้ดูแลดังสรุปผลการบันทึกสะท้อนคิดของนักศึกษา

นักศึกษาได้เห็นภาพรวมของการดูแลผู้คลอด

“รู้สึกได้เห็นภาพการทำคลอดมากขึ้น”

“ชอบที่มีการฝึกปฏิบัติเพราะทำให้เข้าใจและเห็นภาพในการทำคลอดมากขึ้น”

“อยากให้มีการฝึกปฏิบัติแบบนี้ต่อไปเพราะทำให้เห็นภาพรวมได้ชัดเจนขึ้น”

นักศึกษาได้รู้จักเครื่องมือที่ใช้ในการทำคลอด

“รู้สึกชอบเพราะมองเห็นภาพมากขึ้น ได้รู้จักอุปกรณ์ หน้าที่ลำดับขั้นตอนในการทำคลอด”

“การฝึกสถานการณ์จำลองทำให้นักศึกษาได้เห็นเครื่องมือได้เห็นสถานการณ์ใกล้เคียงกับของจริง”

นักศึกษาเกิดความมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติจริงกับผู้คลอด

“รู้สึกดีที่ได้ปฏิบัติก่อนขึ้นฝึกจริง เพราะจะได้รู้ลำดับการทำงานและข้อผิดพลาดเพื่อนำมาแก้ไขได้”

“การได้ฝึกก่อนทำให้มองเห็นภาพรวมคร่าวๆ ของการทำคลอด จึงช่วยทำให้

เข้าใจมากขึ้น น่าจะลดความตื่นเต้นเมื่อเจอของจริงได้”

มีความพึงพอใจต่อเทคนิคการสอนของอาจารย์ผู้สอน

“ชอบเทคนิคการสอนของอาจารย์แต่ละท่าน สอนได้เห็นภาพและมีความใจเย็นในการสอน”

ในขณะที่การสะท้อนคิดภายหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด พบว่านักศึกษาทุกคนสะท้อนว่าได้มีการนำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติมากขึ้น และมีความมั่นใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอดภายหลังจากการฝึกสถานการณ์จำลองเสมือนจริง ดังการบันทึก

มีการนำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติมากขึ้น

“รู้สึกชอบการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนแล้วก็การปฏิบัติ การเรียนในห้องเรียนทำให้เรารู้ถึงทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติก่อนไปปฏิบัติจริงทำให้เราสามารถประยุกต์นำมาใช้ได้”

“ควรมีการฝึกปฏิบัติสถานการณ์จำลองแบบนี้ต่อไปเพราะสามารถทำให้เข้าใจในสถานการณ์จริง และสามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาต่างๆ ผ่านสถานการณ์นี้ได้มากขึ้น”

มีความมั่นใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอดภายหลังจากการฝึกสถานการณ์จำลองเสมือนจริง

“จากการฝึกก่อนขึ้นปฏิบัติงานจริง ทำให้เราได้เตรียมตัวในส่วนที่เราทำได้ไม่ค่อยดีก่อนที่จะไปปฏิบัติงานจริง ทำให้มีความมั่นใจขึ้น”

“เป็นการเตรียมสถานการณ์ที่เหมือนกับในห้องคลอด ถึงแม้ตอนฝึกจะยังไม่เห็นภาพเท่าไร แต่พอขึ้นเวิร์คแล้วได้มาทำจริงก็จำได้ว่าเคยทำมาตอนจำลองสถานการณ์ จึงช่วยเสริมความมั่นใจได้ดีค่ะ”

“การเตรียมตัวก่อนการฝึกเป็นการฝึกการตั้งสติ และมีการเรียนรู้ได้จริง การฝึกปฏิบัติทำให้คุ้นชินกับอุปกรณ์ จะทำให้ลดความตื่นเต้นลงได้”

แบบสะท้อนคิดของอาจารย์ต่อความพร้อมของนักศึกษาในการขึ้นฝึกปฏิบัติ

นักศึกษามีความมั่นใจมากกว่าปีที่ผ่านมา แต่ยังมีบางส่วนที่ขาดความมั่นใจแม้จะมีความสามารถเพราะยังกลัวเรื่องของความผิดพลาด แต่คิดว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในปีนี้มีผลในการพัฒนาความมั่นใจของนักศึกษาขึ้นได้ ดังประโยคที่สะท้อนว่า

“มีความมั่นใจพอควร กล้าและอาสาที่จะปฏิบัติ ความกลัวยังมีอยู่บ้าง ตั้งใจช่วยเหลืองานเข้าหาผู้คลอดและแนะนำการปฏิบัติตัวแก่ผู้คลอดได้ ในทุกระยะของการคลอด”

“จากการที่นักศึกษาได้ทำกิจกรรมกลุ่มได้สวมบทบาทเป็นผู้มาคลอด ได้สวมบทบาทเป็นพยาบาลในการเรียนภาคทฤษฎี ได้ช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานมากขึ้น”

“ปฏิบัติได้เป็นขั้นตอน ได้ดีพอควร เข้าใจเหตุผลในการดูแลผู้คลอด อาจารย์สอน และชี้แนะ ก็สามารถทำได้แม้จะยังไม่คล่องตัว”

“ความรู้ของนักศึกษาดีขึ้น สามารถตอบคำถาม มีความเข้าใจในคำถาม จับประเด็นสำคัญได้ ทบทวนความรู้ก่อนฝึกปฏิบัติและบันทึกสรุปเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานของตนเอง”

สรุปและอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นทักษะที่หลากหลาย ทั้งการอ่าน การเขียน การฝึกปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และความสามารถในการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มี

การสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง ตลอดจนสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self-directed learner) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 – 2579), 2562)

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์

ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา พบว่า ในการสอบทฤษฎีนักศึกษาสามารถผ่านการสอบในหัวข้อการพยาบาลในระยะที่ 2 และ 3 ของการคลอดมากที่สุด ร้อยละ 97.93 ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีการจำลองสถานการณ์ในช่วงของระยะช่วยคลอดมากที่สุด และสอดคล้องกับการสะท้อนคิดของนักศึกษาที่ต้องการให้มีการจำลองสถานการณ์ในระยะที่ 1 ของการคลอดเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์จำลองด้วย และเมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานในห้องคลอดผลการประเมินสมรรถนะด้านการปฏิบัติการดูแลผู้คลอดในระยะที่ 1 – 4 และการช่วยเหลือทารกแรกเกิดทันทีพบว่าคะแนนมีความใกล้เคียงกัน และผ่านการประเมินผลการปฏิบัติทุกคนสอดคล้องกับการสะท้อนคิดของอาจารย์ผู้นิเทศที่ระบุว่านักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเข้าปฏิบัติงานมากขึ้น

ในการประเมินการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ โดยประเมินการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนทันที พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการสอนครั้งนี้มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอดในระดับมาก ด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และนักศึกษสามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมาก ขณะที่อุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริง

เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมาก โดยพบว่า จำนวนอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกยังขาดความเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา และด้านการทบทวนความรู้ ภายหลังจากการฝึกทักษะ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อได้ปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมาก พบว่านักศึกษาเห็นว่าการให้นักศึกษาได้กลับไปทบทวนความรู้โดยการหาความรู้โดยเฉพาะเรื่องที่ขาดอยู่ จะมีประโยชน์กว่าการให้คัดซ้ำ เพื่อให้จำได้ และเมื่อประเมินการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจากการฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลองพบว่านักศึกษามีคะแนนการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมาก

และภายหลังจากขึ้นฝึกปฏิบัติในห้องคลอด พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่ากิจกรรมการสอนครั้งนี้มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อนักศึกษาได้ไปปฏิบัติกิจกรรมการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอดในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และนักศึกษสามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมากที่สุด ขณะที่อุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมาก และด้านการทบทวนความรู้ภายหลังจากการฝึกทักษะ มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จริงเมื่อได้ปฏิบัติกับผู้คลอดในระดับมาก และเมื่อประเมินการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาจากการฝึกทักษะแบบสถานการณ์จำลองพบว่านักศึกษามีคะแนนการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมาก จะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่นักศึกษาได้ขึ้นฝึกปฏิบัติงานจริงในห้องคลอดการรับรู้ประโยชน์จากการฝึกปฏิบัติจะเพิ่มมากขึ้น แสดงถึงประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ที่มีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาในการรับมือกับสถานการณ์จริงในห้องคลอดได้ดี

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ โดยส่วนใหญ่รู้สึกว่าการบวนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ทำให้นักศึกษามองเห็นภาพการปฏิบัติงานผดุงครรภ์

ได้ ดังเช่น การสอนโดยใช้วีดิทัศน์ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองในแต่ละหน้าที่ การมอบหมายให้นักศึกษาฝึกซ้อมในห้องปฏิบัติการเป็นการเรียนรู้ที่สนุก ตื่นเต้น ได้มีการทำซ้ำๆ ทำให้จำขั้นตอนต่างๆ ได้ รู้จักลำดับการทำงาน ลำดับขั้นตอนของการทำคลอด เห็นบทบาทหน้าที่ชัดเจน และข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ตลอดจนมองเห็นปัญหาที่ตนเองอาจต้องพบเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติจริงในห้องคลอด ทราบวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องก่อนที่จะไปปฏิบัติจริง และสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ต่อไป

ในขณะที่ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ คือ การฝึกปฏิบัติตามสถานการณ์จำลองในแต่ละหน้าที่ นักศึกษาต้องการให้แต่ละคนได้รับมอบหมายให้มีการฝึกในทุกหน้าที่หมุนเวียนกันจนครบ เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมในทุกสถานการณ์ที่ต้องพบตอนขึ้นฝึกบนห้องคลอด และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าสังเกตการณ์ตอนที่กลุ่มอื่นๆ ปฏิบัติสถานการณ์จำลอง เพื่อให้เห็นปัญหาหลากหลายในแต่ละกลุ่ม อันจะทำให้ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น

ประเด็นปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่มองว่าเป็นข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ คือ อุปกรณ์ที่นักศึกษาต้องใช้ในการฝึกปฏิบัติ สถานการณ์จำลองยังมีไม่เพียงพอ ที่จะทำให้นักศึกษามาฝึกได้บ่อยๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมในการเตรียม

ความพร้อมให้กับนักศึกษาในรายวิชาคลินิก ที่นักศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งในความรู้ด้านทฤษฎี และความรู้ด้านการปฏิบัติ เนื่องจากมีการสรุปความรู้ด้านทฤษฎีโดยอาจารย์ผู้สอน และมีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีการใช้ภาพและสถานการณ์จำลองเป็นสื่อในการสอนทำให้นักศึกษาได้มีการเรียนรู้โดยเห็นเป็นภาพและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเหมาะกับนักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยและยุคสมัยปัจจุบันที่ต้องการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติการฟังบรรยายแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถถึงความสนใจได้ (เยาวลักษณ์ โปธิดารา, 2554) อีกทั้งการที่นักศึกษาได้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำ จะส่งผลให้นักศึกษาเกิดความสนใจใฝ่รู้ อีกทั้งการมีสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ได้เรียนรู้สถานการณ์เสมือนจริงในชั้นเรียน ย่อมจะมีผลต่อเนื่องให้นักศึกษากลายเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไปได้ (จันทร์ปภัทร์ เครือแก้ว และคณะ, 2561; สายลม เกิดประเสริฐ และ ศรีสมร ภูมณสกุล, 2556; Houghton, et al., 2013) ทั้งนี้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ (สายลม เกิดประเสริฐ และ ศรีสมร ภูมณสกุล, 2556) ที่ต้องให้นักศึกษาได้ใช้ในการฝึกซ้อมให้เพียงพอกับความถี่ของการฝึกซ้อมตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ปัทม์ ศรีแก้ว, สุรีย์พร กฤษเจริญ, กัญจน พลอินทร์, วรางคณา ชัชเวช และ ปรียา แก้วพิมล. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาผดุงครรภ์สำหรับนักศึกษาพยาบาลเพื่อเตรียมสอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราวุฒวิทยา*, 10(1), 13 – 26.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ สุภารัตน์ สุวาริ. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ดี ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลสถาบันอุดมศึกษา เอกชน. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 3(2), 91 – 99.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป้าหมายที่ 3. “ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์”. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2562, จาก <http://ratchakitcha.soc.go.th>
- เยาวลักษณ์ โปธิตารา. (2554). การจัดการศึกษาทางการพยาบาล: สำหรับนักศึกษา Generation Y. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 34 (2), 61 – 69.
- ศศิกันต์ กาละ และ วรางคณา ชัชเวช. (2559). ผลของโปรแกรมเตรียมความพร้อมด้านการผดุงครรภ์ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อทักษะการตัดสินใจทางคลินิก และความสำเร็จในการสอบประมวลความรู้ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 36(3), 182 – 196.
- ศศิกันต์ กาละ, สุนันทา ยังวนิชเศรษฐ และ โสเพ็ญ ชู นวล. (2551). ผลของการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ต่อ ความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในห้อง คลอดของนักศึกษาพยาบาล. *สงขลานครินทร์เวช สार*, 26(2), 111 – 121.
- สายลม เกิดประเสริฐ และ ศรีสมร ภูมณสกุล. (2556). ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล และอาจารย์ พยาบาลต่อการเรียนการสอนในห้องฝึกปฏิบัติ ทักษะทางการผดุงครรภ์ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติในห้อง คลอด. *รามาชิดิพยาบาลสาร*, 19(3), 400 – 416.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การเรียนรู้ ด้วยตนเอง (Self-directed learning)*. ทักษะ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2562, จาก <http://ops.moe.go.th>
- Blackman I, Hall M, and Rmawan IG N. (2007). Under-graduate nurse variables that predict academic achievement and clinical competence in nursing. *Intitute Education Journal*, 8(2): 22-36.
- Deming, W.E. (1950). *Elementary Principles of the Statistical Control of Quality*. Tokyo: Nippon Kagaku Gijutsu Renmei.
- Faculty of Nursing, Siam University. (2018). *Handbook of the bachelor program for nursing sciences*, Bangkok: Siam University.
- Shipton, SP. (2002). The process of seeking stress-care: coping as experienced by senior baccalaureate nursing students in response to appraised clinical stress. *Journal Nurse Education*, 41(6), 243 – 56.
- Supawadee T., Sivaporn P., Nonglak K., Kanyapat B. and Suwimon P. (2015). Authentic Learning Instructional Model to Enhance the Midwifery Competency and Learning Achievement of Nursing Students. *Journal of Nursing Science*, 33(Suppl 1), 27 – 36.
- Houghton CE., Casey D., Shaw D and Murphy K. (2012). Students’ experiences of implementing clinical skills in the real world of practice. *Journal Clinical Nursing*, 22(13-14), 1961 – 9. Doi:10.1111/jocn.12014.